

PROTOKÓŁ

z posiedzenia Komisji Założeń Planu w sprawie ustalenia założeń do sporządzenia Planu Urządzenia Lasu wraz z Programem Ochrony Przyrody i Prognozą Oddziaływania tego planu na środowisko dla Nadleśnictwa Rytel wg stanu na 1.01.2020 r.

Komisja Założeń Planu dla Nadleśnictwa Rytel zwołana została w dniu 27 czerwca 2018 roku przez Dyrektora Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Toruniu.

W posiedzeniu Komisji udział wzięli:

- Ireneusz Jałozą - Z-ca Dyrektora ds. Gospodarki Leśnej RDLP w Toruniu – przewodniczący
- Jolanta Błasiak - Gł. Spec. SL w Wydziale Urządzania Lasu DGLP
- Antoni Tojza - Nadleśniczy Nadleśnictwa Rytel
- Waldemar Wencel - Gł. Spec. SL, pełnomocnik ds. zagospodarowania terenu kłęski
- Jan Frankowski - Naczelnik Wydziału Zarządzania Zasobami Leśnymi RDLP w Toruniu
- Michał Piotrowski - Naczelnik Wydziału Ochrony Lasów RDLP w Toruniu
- Mariusz Jelenewski - St. Spec. SL w Wydziale Gospodarki Leśnej RDLP w Toruniu
- Janusz Kochanowski - Dyrektor Parku Narodowego „Bory Tucholskie”
- Piotr Fleischer - St. Spec. SL w ZOL w Gdańsku
- Lilla Szaszor - Dyrektor Wydziału Ochrony Środowiska w Starostwie Powiatowym w Chojnicach
- Stanisław Sumiński - Inspektor Wydziału Ochrony Środowiska w Starostwie Powiatowym w Chojnicach
- Marcin Wróblewski - Z-ca Komendanta KP PSP w Chojnicach
- Rafał Borzyszkowski - St. Spec. w Tucholskim Parku Krajobrazowym
- Mariusz Grzempa - Kierownik Oddziału Zaborskiego Parku Krajobrazowego
- Jerzy Borkowski - Z-ca nadleśniczego Nadleśnictwa Rytel
- Józef Brzeziński - Z-ca nadleśniczego Nadleśnictwa Rytel
- Zbigniew Jackowski - Inż. nadzoru w Nadleśnictwie Rytel
- Piotr Chybowski - Inż. nadzoru w Nadleśnictwie Rytel
- Adrian Talaśka - Spec. SL w Nadleśnictwie Rytel

Janusz Nosowicz - St. Spec. SL ds. urządzania lasu RDLP w Toruniu – protokolant

Otwarcia posiedzenia dokonał przewodniczący komisji Pan Ireneusz Jałozza Zastępca Dyrektora ds. Gospodarki Leśnej RDLP w Toruniu.

Ireneusz Jałozza na wstępie przywitał wszystkich obecnych na posiedzeniu komisji, wyraził zadowolenie z licznego udziału zwłaszcza osób bezpośrednio nie związanych z lasami, w tym przedstawiciele organizacji samorządowych i instytucji państwowych, podkreślił rosnące znaczenie funkcji przyrodniczej lasów oraz zapoznał z celem sporządzenia, rangą i znaczeniem planu urządzania lasu. Następnie Nadleśniczy Nadleśnictwa Rytel przedstawił krótką prezentację dotyczącą nadleśnictwa oraz kłęski żywiołowej jaka miała miejsce 11 sierpnia 2017 roku. Przewodniczący komisji przekazał następnie głos referentom i koreferentom. Po przedstawieniu referatu przez Z-cę nadleśniczego i krótkiej przerwie, głos zabrał Naczelnik Wydziału Zarządzania Zasobami Leśnymi. W koreferacie naczelnik skupił się na kwestiach rozbieżnych z referatem, przedstawił również działania ochronne wynikające z zarządzeń RDOŚ zatwierdzających PZO dla obszarów NATURA 2000 oraz propozycję dotyczącą sposobu ich ujęcia w projekcie PUL. W czasie koreferatu na bieżąco w toku dyskusji ustalano poszczególne punkty obrad.

W dyskusji zabrał głos Z-ca nadleśniczego Nadleśnictwa Rytel Pan Jerzy Borkowski, który wyraził swoją wątpliwość w sens wydzielania na zrębach sanitarnych wydzieleń wg kryterium siedliska, co wg niego utrudni rozliczenie planowanych czynności pielęgnacyjnych. Zwrócił również uwagę na potrzebę wykonania ortofotomapy po zakończeniu prac uprzętających kłeskę t.j. około sierpnia 2019 roku.

Przedstawicielka DGLP Pani Jolanta Błasiak poinformowała, że w 2019 roku DGLP nie planuje centralnego zlecenia wykonania ortofotomap. Nadleśnictwo zasugerowało możliwość wykonania tych prac własnym kosztem z wykorzystaniem np. dronów. Przewodniczący zapewnił, że taka możliwość będzie wzięta pod uwagę. Co do kryterium siedliska przy wyłączaniu wydzieleń na zrębach sanitarnych, przedstawiciele RDLP wobec braku innych podtrzymali potrzebę zachowania tego kryterium, zgodnie z instrukcją urządzania lasu.

Pani Błasiak wyraziła swoje zdziwienie z powodu braku przedstawicieli RDOŚ w Gdańsku oraz zaproponowała usunięcie z tabeli składów gatunkowych upraw pokłeskowych (str.11 koreferatu) dęba czerwonego, jako gatunku obcego. Pan Wencel w celu przejrzystości wskazań hodowlanych zaproponował całkowite usunięcie tej tabeli z protokołu. Przewodniczący Komisji zwrócił uwagę, że tabela ta jest wynikiem pracy specjalnego zespołu do opracowania koncepcji odnowienia powierzchni pokłeskowych, powołanego decyzją

Dyrektora RDLP w Toruniu i zobowiązuje nadleśnictwa kłęskowe do jej stosowania, wobec czego powinna być ujęta w protokole z KZP i tym samym być uwzględniona przez wykonawcę PUL. Ponieważ konkretny skład gatunkowy upraw nie jest elementem planowania urządzeniowego, przewodniczący postanowił aby tabelę tę pozostawić, ale tylko z typami drzewostanów (TD) oraz rodzajem powierzchni odnawianej, bez zamieszczania składów gatunkowych upraw. Zaakceptował też, aby z proponowanych składów upraw wyrzucić Dbcz jako gatunek obcy.

Dyrektor Parku Narodowego „Bory Tucholskie” (dalej: PN) Pan Janusz Kochanowski zgłosił pisemnie (zn. spr.:UP-0724-4/18) do rozpatrzenia prośbę o zaliczenie części otuliny PN do gospodarstwa „S” oraz wprowadzenia dla niej następujących zasad:

- użytkowanie rębne wykonywane w terminie od 1 października do 30 marca;
- nie wprowadzanie Św, Olsz oraz gatunków obcych;
- utrzymanie dotychczasowego przebiegu dróg technologicznych i dojazdów pożarowych oraz nie udostępnianie ich dla ruchu kołowego;
- podniesienie wieku rębności dla So do co najmniej 120 lat.

W piśmie zawarł także prośbę o uwzględnienie w prognozie oddziaływania PUL na środowisko również jego oddziaływanie na PN oraz poprosił o przekazywanie przez nadleśnictwo informacji o zamiarze sprzedaży lub dzierżawie gruntów „zbędnych” dla nadleśnictwa. Dyrektor PN zakwestionował zawarte w referacie nadleśniczego uzasadnienie potrzeby grodzenia upraw z uwagi na wysoki stan jeleni w PN. Zdaniem Dyrektora PN stan ten jest od 2013 roku utrzymywany na właściwym poziomie, co dokumentują przedstawione przez niego dane inwentaryzacji jeleni na terenie PN.

Przewodniczący Komisji nie podważając wyników inwentaryzacji jeleni sporządzonych przez PN zasugerował, aby sporządzić wspólną inwentaryzację z udziałem PN i Nadleśnictwa Rytel. Dyrektor PN zaakceptował takie rozwiązanie. Odnośnie ewentualnej sprzedaży gruntów Dyrektor Jałozza poinformował, że jeżeli Nadleśnictwo Rytel będzie takie grunty posiadało, to informuje o tym PN.

W odniesieniu do sugerowanych przez PN zasad gospodarowania w części otuliny PN, Ireneusz Jałozza stwierdził, że postulowane tam zasady można prowadzić w porozumieniu Nadleśnictwa Rytel z Dyrekcją PN w trybie tzw. „dobrych praktyk” bez konieczności zaliczenia do gospodarstwa „S” i ujmowania w sztywne ramy. W uzupełnieniu powyższej kwestii Janusz Nosowicz przypomniał również o wynikającym z art.10 pkt. 7 ustawy o ochronie przyrody, obowiązku uzgodnienia z dyrektorem parku narodowego zadań z zakresu gospodarki leśnej, zawartych w projekcie PUL w części dotyczącej otuliny parku narodowego

i możliwości szczegółowego omówienia wskazań gospodarczych czy ochronnych na tym etapie. Naczelnik Jan Frankowski przypomniał, że wiek rębności ustalany dla obrębu leśnego służy głównie do obliczenia etatu użytkowania rębego wg dojrzałości oraz osiągnięcia pożądanego stanu zasobów drzewnych na koniec planowanego okresu gospodarczego i nie jest tożsamy z indywidualnie określanym przez taksatora na gruncie wiekiem dojrzałości rębnej każdego drzewostanu. Z tego względu nie ma potrzeby podwyższania wieku rębności. Odnosnie zaś utrzymania, modernizacji czy projektowania dróg lub dojazdów pożarowych w otulinie parku, pani Jolanta Błasiak podkreśliła, że o ich liczbie i lokalizacji będzie decydować określona w czasie prac urzędzeniowych kategoria zagrożenia pożarowego.

Przedstawicielka DGLP zaapelowała również, aby przed uprzątnięciem WDN i GDN uszkodzonych nawałnicą, w maksymalnym stopniu wykorzystać ich bazę nasienną oraz wyraziła wątpliwość co do zawartej w referacie nadleśniczego potrzeby ustanawiania stref buforowych wokół miejsc żerowania bobrów. W wyniku dyskusji postanowiono nie tworzyć takich stref.

Pan Waldemar Wencel wniósł uwagę, aby ekotonów nie tworzyć wzdłuż dróg ponieważ w tych miejscach są przyczyną wielu wypadków samochodowych z udziałem zwierzyny. Ekotony wzdłuż dróg mogłyby być tworzone pod warunkiem ich grodzenia.

Z-ca Komendanta KP PSP w Chojnicach zwrócił natomiast uwagę na fakt prawidłowego nazywania dróg przeciwpożarowych dojazdami pożarowymi a nie drogami pożarowymi.

Przedstawiciele parków krajobrazowych wnioskowali o to, aby wskazania ochronne zawarte w istniejących planach ochrony tych parków (dotyczące zwłaszcza siedlisk chronionych) były uwzględnione w projekcie PUL oraz żeby poinformować dyrekcje parków o zawartym w PUL zakresie PZO dla obszarów Natura 2000.

Wobec nieobecności przedstawicieli RDOŚ w Gdańsku, zrezygnowano z odczytania projektu wniosku Dyrektora RDLP do RDOŚ o uzgodnienie zakresu i stopnia szczegółowości sporządzenia prognozy oddziaływania PUL na środowisko.

Podsumowując dyskusję, przewodniczący Komisji Pan Ireneusz Jaloza pozytywnie ocenił dotychczasową współpracę z organizacjami przyrodniczymi i społecznymi oraz podziękował za uczestnictwo w obradach.

Po zapoznaniu się z referatem i koreferatem w wyniku dyskusji ustalono:

Część A : Wytyczne w sprawie organizacji prac urządzeniowych

A1. Prace siedliskowe

Typ siedliskowy lasu (TSL), stan siedliska (rozumiany jako stan TSL) oraz glebę (typ, podtyp, gatunek) należy opisywać w oparciu o operat glebowo-siedliskowy sporządzony wg stanu na 2001 r. (z późniejszymi uzupełnieniami). Nazewnictwo, symbolikę i kryteria należy dostosować do aktualnej klasyfikacji gleb leśnych ujętej w części II instrukcji urządzania lasu – *Instrukcja wyróżniania i kartowania w Lasach Państwowych typów siedliskowych lasu oraz zbiorowisk roślinnych Warszawa 2012.*

Kody siedlisk przyrodniczych w opisie taksacyjnym zamieszczać tylko dla siedlisk przyrodniczych opisanych w PO rezerwatów, w istniejących lub sporządzanych PZO oraz SDF dla siedliskowych obszarów Natura 2000. Zaprojektowane dla chronionych siedlisk przyrodniczych strefy buforowe w PZO „Sandr Brdy”, jeżeli spełniać będą instrukcyjne kryteria wydzieleni należy wyłączyć w osobne pododdziały.

A2. Prace przygotowawcze

Wszystkie wykazy obszarów prawnie chronionych, wykonawca PUL uzgodni z RDOŚ w Gdańsku.

W związku z klęską nawałnicy z sierpnia 2017 roku oraz wynikającymi z niej zmianami polegającymi na pozbawieniu charakteru ochronnego części lasów stanowiących: ostoje zwierząt podlegających ochronie gatunkowej, cenne fragmenty rodzimej przyrody oraz drzewostany nasienne lub ewentualnemu uznaniu za ochronne lasów wymagających ochrony zgodnie z rozporządzeniem MOŚZNiL z dnia 25.08.1992r. (Dz. U. nr 67, poz. 337) w sprawie szczegółowych zasad i trybu uznawania lasów za ochronne oraz szczegółowych zasad prowadzenia w nich gospodarki leśnej, Komisja stwierdziła potrzebę wystąpienia z nowym wnioskiem do Ministra Środowiska w sprawie uznania za ochronne lasów stanowiących własność Skarbu Państwa. Drzewostany dotychczas uznane za lasy glebochronne i wodochronne, mimo zniszczenia przez nawałnicę powinny utrzymać odpowiedni status lasów ochronnych. Wykonawca planu wspólnie z nadleśnictwem w oparciu o dotychczas obowiązującą decyzję, opracuje dokumentację do wystąpienia nadleśniczego do poszczególnych Rad Gmin w sprawie zaopiniowania uznania lasów za ochronne na terenie Nadleśnictwa Rytel. RDLP w Toruniu złoży dokumentację do Dyrektora Generalnego LP, który wystąpi do Ministra Środowiska z wnioskiem o uznanie lasów za ochronne, w oparciu o zaktualizowane dane urządzeniowe.

Opinie Rad Gmin dotyczące wnioskowanych lasów nadleśnictwo zobowiązane jest dostarczyć do RDLP w Toruniu najpóźniej do końca 2019 roku.

Wykonawca PUL uwzględni oraz zaktualizuje informacje zebrane przez nadleśnictwo dotyczące podstawowych założeń polityki zagospodarowania przestrzennego regionu i po akceptacji ich przez NTG zamieści w opisie ogólnym nadleśnictwa.

Do gruntów czasowo wyłączonych z użytkowania głównego zaliczyć:

- rezerwy przyrody, dla których PO nie przewiduje żadnej formy pozyskania drewna;
- lasy stanowiące projektowane ostoje zwierząt chronionych (całoroczne strefy ochrony) w Leśnictwie Kopernica i Wolność, wg danych RDOŚ w Gdańsku;
- ekosystemy referencyjne i drzewostany „kulturowe”;
- chronione siedliska bagienne oraz inne rzadkie, chronione siedliska przyrodnicze w obszarze Natura 2000, za wyjątkiem borów chrobotkowych (91TO) w Leśnictwie Turowiec;
- WDN, w których nie będą projektowane CSS.

A3. Formy przekazania baz danych

Plan urządzenia lasu wykonany zostanie wg stanu na 1 stycznia 2020 roku. Pracami urzędniowymi objęte zostaną grunty ujęte na kopiach dokumentów ewidencyjnych zgodnych z aktualnym rejestrem gruntów nadleśnictwa.

Geodezyjny podkład leśnej mapy numerycznej (mapa numeryczna działek ewidencyjnych i użytków gruntowych) przekazany zostanie w formie elektronicznej programem, umożliwiającym automatyczne przywiązanie wydzieleń do działek oraz zaimportowanie do programu Taksator. Nadleśnictwo przekaze wykonawcy planu urządzenia lasu geodezyjny podkład leśnej mapy numerycznej sporządzony na potrzeby planu u.l. na lata 2017-2026, zaktualizowanej o grunty przejęte lub oddane po 01.01.2017r. w terminie do końca 2018 roku. Po tym terminie, ewentualne zmiany w stanie posiadania będą przez wykonawcę uwzględnione jedynie do dnia 31 października 2019 r.

Protokolarne przekazanie wykonawcy projektu planu wszystkich niezbędnych danych z zakresu ewidencji gruntów oraz zaktualizowanego stanu lasu odbędzie się w drodze importu danych opisowych i danych geometrycznych (tzw. geobazy) z bazy SILP-LAS do programu TAKSATOR, zgodnie z Zarządzeniem nr 13 DGLP z dnia 20.03.2007r. oraz „Instrukcją przenoszenia informacji pomiędzy PUL i bazą LAS Nadleśnictwa” rekomendowaną do stosowania pismem DGLP z dnia 26.05.2014r. (zn. spr. ZU-7019-28/14), niezwłocznie po wyłonieniu wykonawcy PUL.

Nadleśnictwo wstrzyma obrót gruntami w okresie 01.11-31.12.2019 r.

Rozbieżności pomiędzy otrzymanymi danymi ewidencyjnymi gruntów nadleśnictwa a stanem faktycznym na gruncie, zostaną zgłoszone nadleśniczemu w formie wykazu rozbieżności po wykonaniu taksacji. Usunięcie rozbieżności wykonać należy do czasu odbioru prac terenowych.

A4. Korekta podziału powierzchniowego

Pozostawić dotychczasowy podział powierzchniowy na oddziały. Wykonawca w maksymalnym stopniu zachowa aktualny podział wyłączeń taksacyjnych (adresów leśnych) we wszystkich prawnie chronionych obszarach jak rezerwaty i użytki ekologiczne.

Na zrębach pokłeskowych wydzielenia należy tworzyć zgodnie z instrukcyjnym kryterium siedliskowym tzn. od 1 ha oraz 0,5 ha w przypadku skrajnie różnych tsn.

Wykonawca w czasie taksacji zinwentaryzuje słupki oddziałowe i naniesie je na mapę przeglądową z podziałem na istniejące, przewrócone lub ich brak.

A5. Oznaczenia niewyraźnych granic wyłączeń oraz ujmowanie w PUL gruntów stanowiących współwłasność.

Mało wyraźne granice wydzieleni należy wyraźnie oznaczyć na wylotach i skrzyżowaniach „obrączkami” wykonanymi ośnikiem na korze na wysokości ok. 1,5 m oraz znakami kierunkowymi. Pododdziały tworzyć w oparciu o kryteria instrukcyjne.

Granice pokłeskowych zrębów nie uprzętniętych do czasu taksacji, a planowanych do wykonania do końca 2019 roku, oznaczy farbą leśniczy przy udziale taksatora.

Grunty stanowiące współwłasność w Nadleśnictwie Rytel nie występują. Wyłączenia na gruntach spornych należy adresować zgodnie z §16 ust.4 IUL.

A6. Wykorzystanie zdjęć lotniczych

Wykonawca prac urzędniowych wykorzysta ortofotomapy pozyskane w Starostwach Powiatowych oraz wszelkie dostępne zdjęcia lotnicze obszaru kłęski nawalnicy z 2017 roku.

Sporządzenia aktualnych zdjęć lotniczych w celu aktualizacji LMN dla Nadleśnictwa Rytel nie przewiduje się.

A7. Ujmowanie cech drzewostanów.

Cechy drzewostanów należy przyjmować dla poszczególnych wydzieleni zgodnie z zapisem § 26 IUL jeżeli są wystarczająco udokumentowane oraz uzgadniać z nadleśnictwem na etapie prac terenowych i końcowo po ich zakończeniu.

Nie umieszczać informacji o pochodzeniu drzewostanów z odnowienia sztucznego.

A8. Zastosowanie jednostek kontrolnych

Nie projektować jednostek kontrolnych.

A9. Priorytety dotyczące przebudowy drzewostanów.

Zgodnie z § 40 pkt.6 i 7 instrukcji u.l. drzewostany kwalifikujące się do przebudowy grupować następująco:

A- Drzewostany do pilnej przebudowy pełnej, rozpoczynanej przy zastosowaniu użytkowania rębego w I 10-leciu;

B- Drzewostany do stopniowej przebudowy pełnej, rozpoczynanej w I 10-leciu bez użytkowania rębego, z wykorzystaniem odnowień wyprzedzających rębnię przewidzianą w następnym 10-leciu oraz odpowiednich trzebieży przekształceniowych;

C- Drzewostany do przebudowy częściowej w ramach cięć pielęgnacyjnych.

Do grupy A w pierwszej kolejności zaliczać drzewostany:

- w trzecim stopniu zgodności z TD;
- o niskim zadrzewieniu (0,5 i niższym) za wyjątkiem KO i KDO;
- od II klasy wieku, trwale uszkodzone (ponad 50% uszkodzeń).

Wykaz drzewostanów (wraz z ich powierzchnią) zaproponowanych do przebudowy wykonawca uzgodni z nadleśnictwem w trakcie prac terenowych i przedstawi do akceptacji podczas odbioru prac terenowych.

A10. Zwiększenie powierzchni do odnowienia w KO i KDO z tytułu uszkodzeń podczas cięć rębnych

W drzewostanach w KO i KDO po wykonanych cięciach, należy przyjąć zwiększenie powierzchni odnowień z tytułu przewidywanych zniszczeń o 20% za wyjątkiem rębni gniazdowej z grodzonymi gniazdami, w których nie przewiduje się uszkodzeń.

A11. Dodatkowy pomiar drewna martwego

Inwentaryzację drewna martwego na powierzchniach próbnych kołowych, wykonać zgodnie z §62 IUL na co 10-tej powierzchni próbnej.

A12. Sporządzenie i wydruk map gospodarczych, gospodarczo-przeładowych i przeładowych oraz mapy sytuacyjnej.

Mapy gospodarcze, gospodarczo-przeładowe, przeładowe i sytuacyjne sporządzić na bazie LMN zgodnie ze standardem LMN. Zakres tematyczny map, szczegóły sytuacyjne zamieszczone na mapach, sposoby ich prezentowania jak również zakres obiektów obligatoryjnych, wykonać zgodnie z „Instrukcją techniczną sporządzania i wydruku map leśnych”, stanowiącą część III „Instrukcji urządzania lasu”.

Na wszystkich mapach należy drukować kasowniki dla wszystkich linii.

Mapy gospodarcze wykonać wg dotychczasowego podziału na arkusze map gospodarczych w skali 1:5000 i w formacie A1. Mapy gospodarczo-przeładowe leśnictw wykonać w skali 1:10000. Mapy przeładowe wykonać w skali 1:20000 a mapy sytuacyjne w skali 1:50000.

„Mapę obszarów chronionych i funkcji lasu” wykonać jako mapę przeładową w skali 1:20000 wg obrębów z zakresem treściowym określonym w §73 IUL oraz jako mapę sytuacyjną w skali 1:50000.

„Mapę walorów przyrodniczo-kulturowych” wykonać jako mapę przeładową w skali 1:20000 wg obrębów.

Mapy przeznaczone dla nadleśnictwa:

1. Mapa przeładowa:

- drzewostanów (po 6 egz. na każdy obręb , w tym po 4 egz, podklejone na płótnie)
- siedlisk leśnych typy siedliskowe lasu (po 5 egz. na każdy obręb, w tym po 4 egz. podklejone na płótnie)
- cięć rębnych (po 6 egz. na każdy obręb, w tym po 5 egz. zalaminowane i podklejone na płótnie)
- obszarów chronionych i funkcji lasu (po 1 egz. na każdy obręb)
- ochrony przeciwpożarowej (po 6 egz. na każdy obręb, w tym po 3 podklejone na płótnie)
- gospodarki łowieckiej (po 1 egz. na każdy obręb)
- ochrony lasu (po 1 egz. na każdy obręb)
- zagospodarowania rekreacyjnego (po 1 egz. na każdy obręb)
- walorów przyrodniczo-kulturowych (po 1 egz. na każdy obręb)
- nasiennictwa i selekcji (po 1 egz. na każdy obręb)
- z podziałem na arkusze w kolorze (po 1 egz. na każdy obręb)
- „czyste” (po 10 egz. na każdy obręb)

2. Mapa gospodarczo-przeładowa:

- drzewostanów i projektowanych cięć (15 leśnictw po 1 egz. podklejonym na płótnie i zalaminowanym)
- siedlisk typy siedliskowe lasu (15 leśnictw po 1 egz. podklejonym na płótnie i zalaminowanym)
- „czyste” (15 leśnictw po 2 egz.)

3. Mapy gospodarcze z naniesionymi i opisanymi działkami zrębowymi z wykazu cięć:

- wg arkuszy (po 1 egz.) w formacie A1

4. Mapa sytuacyjna:

- obszaru w granicach zasięgu terytorialnego nadleśnictwa (2 egz.)
- obszaru w granicach zasięgu terytorialnego nadleśnictwa, z podziałem na leśnictwa-czarnobiała (10 egz.)
- obszaru w granicach zasięgu terytorialnego nadleśnictwa z nadaną kolorystyką dla poszczególnych leśnictw (5 egz.)
- obszaru w granicach zasięgu terytorialnego nadleśnictwa z nadaną kolorystyką dla poszczególnych gmin (2 egz.)
- obszarów chronionych i funkcji lasu (2 egz.)

Wszystkie mapy tematyczne oprócz wersji analogowej, wykonać również w wersji cyfrowej w formacie PDF oraz TIFF, na nośniku CD.

Mapy przeznaczone dla RDLP w Toruniu:

1. Mapy przeglądowe - jak dla nadleśnictwa, tylko nie podklejone, po 1 egz. na każdy obręb
2. Mapy gospodarcze – wg arkuszy (po 1 egz.) w formacie A1.
3. Mapa sytuacyjna obszaru w granicach zasięgu terytorialnego nadleśnictwa – 1 egz.

Wszystkie mapy tematyczne oprócz wersji analogowej, wykonać również w wersji cyfrowej w formacie PDF, na nośniku CD.

Mapy przeznaczone dla DGLP :

1. Mapy przeglądowe:
  - drzewostanów (1 egz.)
  - siedlisk leśnych typy siedliskowe lasu (1 egz.)
  - obszarów chronionych i funkcji lasu (1 egz.)
  - walorów przyrodniczo-kulturowych (1 egz.)
2. Mapa sytuacyjna obszaru w granicach zasięgu terytorialnego nadleśnictwa (1 egz.)

Wszelkie mapy nie przewidziane IUL i nie wyszczególnione powyżej nadleśnictwo wykona odrębnym zleceniem na własny koszt.

A13. Podział na obręby i leśnictwa

Należy przyjąć dotychczasowy podział na obręby i leśnictwa:

Obręb leśny Klosnowo	Obręb leśny Rytel
01 Funka	08 Jakubowo
03 Kopernica	09 Jaty
04 Krojanty	10 Jeziorko
05 Powałki	12 Kosowa Niwa
06 Turowiec	13 Lutom
07 Wolność	14 Młynki
17 Szkółka Klosnowo	15 Mylof
	16 Żukowo

A14. Definicja obszarów zagrożonych uporczywym występowaniem szkód

Obszary zagrożone uporczywym występowaniem szkód w nadleśnictwie nie występują.

A15. Terminy i sposoby kontroli oraz odbioru prac urządzeniowych

Kontrola i odbiór prac urządzeniowych będzie przeprowadzony zgodnie z Zarządzeniem nr 63/2002 DGLP z dnia 13.08.2002r. i obejmować będzie:

- kontrole terenowe prac wykonanych w danym miesiącu po przekazaniu przez wykonawcę protokołu odbioru robót z wyszczególnionymi wykonanymi pracami (pracownik RDLP właściwy do spraw urządzania lasu, przedstawiciel nadleśnictwa);
- szczegółowy odbiór opisów taksacyjnych po zakończeniu prac terenowych (taksator, leśniczy, inżynier nadzoru);
- analizę próbnych wydruków opisów taksacyjnych, sukcesywnie leśnictwami (nadleśnictwo);
- analizę planu użytków rębnych (RDLP, nadleśnictwo);
- komisyjny odbiór założonych powierzchni próbnych pomiaru miąższości (wykonawca, RDLP, nadleśnictwo);
- odbiór prac terenowych urządzania lasu - podsumowanie (wykonawca, RDLP, nadleśnictwo).

Protokółarnym uzgodnieniom podlegać będą:

- powierzchnie leśne nie zalesione (halizny, płazowiny, zręby zaległe);
- drzewostany do przebudowy.

A16. Formy oprawy opisów taksacyjnych i map, w tym map dodatkowych oraz prezentowanie programu ochrony przyrody, a także ewentualnej ekspertyzy docelowej sieci dróg leśnych oraz prognozy ekonomicznej z uwzględnieniem danych wrażliwych

Wykonawca planu urządzenia lasu wykona wydruki i oprawę opisów taksacyjnych dla nadleśnictwa, RDLP i poszczególnych leśnictw.

Aktualizację „Programu ochrony przyrody” sporządzić jako odrębny tom. Zadania ochronne wynikające z PZO „Sandr Brdy” w PUL przyjąć szczegółowo tylko dla tych wydzieleń, dla których w PZO jest określona lokalizacja. Danych wrażliwych, dotyczących szczegółowej lokalizacji stanowisk roślin i zwierząt chronionych wraz ze strefami ich ochrony nie umieszczać w obligatoryjnych składnikach planu urządzenia lasu: Elaborat (opis ogólny), POP i opisy taksacyjne oraz w POOŚ. Dane te (z dokładnością do wydzielenia) sporządzić w odrębnym opracowaniu, jako: „załącznik do planu urządzenia lasu – POP”, w 3-ch egzemplarzach (Nadleśnictwo, RDLP w Toruniu, RDOŚ).

Opis ogólny nadleśnictwa (elaborat) wraz z wykazem projektowanych cięć, program ochrony przyrody, załącznik do planu urządzenia lasu – POP, prognozę oddziaływania na

środowisko (POOŚ) oraz opisy taksacyjne wykonać w formie cyfrowej (pliki PDF, XLS, DOC) oraz analogowej. Formę analogową oprawić w twarde oprawy z kieszeniami na mapy i płyty CD z wersjami cyfrowymi.

Formy oprawy map zgodnie z pkt. A12 protokołu.

Ekspertyza docelowej sieci drogowej, zgodnie z Zarządzeniem nr 28 DGLP z dnia 27 kwietnia 2018 roku będzie sporządzona przez nadleśnictwo do połowy 2019 roku. W rozdziale opisu ogólnego „Określenie potrzeb w zakresie infrastruktury technicznej, w tym turystyki i rekreacji” wykonawca projektu PUL wykorzysta informacje w niej zawarte.

Ekspertyzy ekonomicznej w formie szczegółowej prognozy spodziewanego wyniku ekonomicznego gospodarki leśnej nie sporządzać.

A17. Sporządzenie dodatkowej tabeli XXII dla gatunków chronionych, nieobjętych obszarem Natura 2000

Nie sporządzać tabeli XXII dla gatunków chronionych, nieobjętych obszarem Natura 2000.

A18. Ustalenia dotyczące postępowania w sprawie strategicznej oceny oddziaływania planu urządzenia lasu na środowisko i na obszary Natura 2000 oraz innych spraw organizacyjnych

Dyrektor RDLP jako sporządzający projekt planu urządzenia lasu, wystąpi po KZP z wnioskiem do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska oraz Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego o uzgodnienie zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania planu urządzenia lasu na środowisko i na obszary Natura 2000.

W prognozie oddziaływania planu urządzenia lasu na środowisko i obszary Natura 2000 (POOŚ) oraz w programie ochrony przyrody (POP), wykonawca uwzględni wszystkie informacje dotyczące zwłaszcza stanu przedmiotów ochrony oraz zadań ochronnych, zawartych w:

- istniejących planach ochrony rezerwatów przyrody;
- istniejących planach zadań ochronnych (PZO) dla obszarów Natura 2000;
- ustaleniach dokumentacji do PZO dla obszarów PLH Natura 2000 „Las Wolność”, „Czerwona woda pod Babilonem” i „Dolina Brdy i Chociny” w granicach Nadleśnictwa Rytel, planowanych przez RDOŚ do wykonania w latach 2019-2020, w ramach projektu POIS.02.04.00-00-0193/16.

Część B : Założenia do planu urządzenia lasu

B1. Obszary chronione i funkcje lasu

Obszary chronione na terenie Nadleśnictwa Rytel:

a) Rezerwaty

- Rezerwat „Moczałło” 26,17 ha
- Rezerwat „Małe Łowne” 37,83 ha

b) Parki Krajobrazowe:

- Tucholski Park Krajobrazowy – 6732 ha
- Pomorski Zespół Parków Krajobrazowych oddział Zaborski Park Krajobrazowy – 6433 ha

c) Obszary Chronionego Krajobrazu:

- Chojnicko-Tucholski OChK – 2723 ha

d) Natura 2000:

- „Bory Tucholskie” o kodzie PLB 220009 - 13640 ha
- „Wielki Sandr Brdy” o kodzie PLB 220001 - 2910 ha
- „Sandr Brdy” o kodzie PLH 220026 – 564 ha
- „Las Wolność” o kodzie PLH 220060 – 328 ha
- „Czerwona Woda pod Babilonem” o kodzie PLH 220056 – 144 ha
- „Dolina Brdy i Chociny” o kodzie PLH 220058 – 72 ha

Ze względu na dominujące funkcje lasu, do celów planowania urządzeniowego należy przyjąć podział na trzy główne grupy lasów:

- I. Lasy rezerwatowe – obejmujące grunty leśne zalesione i nie zalesione na terenie istniejących rezerwatów przyrody: „Moczałło” i „Małe Łowne”, oraz jeżeli zostanie zatwierdzony rezerwat torfowiskowy w Leśnictwie Turowiec
- II. Lasy ochronne – zgodnie z wytycznymi pkt. A.2 wg nowej Decyzji MŚ
- III. Lasy gospodarcze- pozostałe lasy

B2. Typy siedliskowe lasu oraz ich ewentualne uzupełnienie o rozpoznane leśne siedliska przyrodnicze

Zgodnie z pkt. A1 protokołu typy siedliskowe lasu (TSL) przyjąć na podstawie operatu glebowo-siedliskowego.

W wydzieleniach taksacyjnych na obszarach Natura 2000 - Dyrektywy Siedliskowej (PLH), zgodnie z pkt. A1 protokołu należy w opisie taksacyjnym zamieszczać odpowiednio: kody zespołów roślinnych oraz kody leśnego siedliska przyrodniczego.

Siedliska przyrodnicze występujące na obszarze Natura 2000, należy wyłączać w osobne pododdziały o ile spełniają kryterium powierzchniowe – minimum 0,25 ha. Mniejsze zaliczać i opisywać jako osobliwości przyrodnicze.

B3. Typy drzewostanów (TD) o kierunku ochronnym lub gospodarczym

W nawiązaniu do regionalizacji przyrodniczo – leśnej ustalono następujące typy drzewostanów o kierunku gospodarczym i odpowiadające im orientacyjne składy gatunkowe upraw:

Tabela 1. Typy drzewostanów o kierunku gospodarczym:

TSL	Typ drzewostanu gatunki główne	Gatunki domieszkowe uszlachetniające	Gatunki domieszkowe pomocnicze	Przykładowy skład gatunkowy odnowienia
1	2	3	4	5
Bs	So	Brz		So 90, Brz 10
Bśw	So	Brz	Jrz, Olsz,	So 80-90, Brz i in. 10-20
Bb	Brz-So	Sw		So 70, Brz i inne 30
BMśw	So *	Dbb Bk Brz Md ,	Kl, Jrz,	So 80, Dbb 15, Bk i in. 5
	Db- So + ^	Bk Brz Md	Kl, Lp Jrz	So 70, Dbb 20, Bk i in. 10
	BkSo 1)	Dbb, Brz, Md	Kl, Jrz,	So 70, Bk 20, Db i inne 10
BMw	Db-So +	Św Brz	Kl Lp,	So 70, Dbs 20, Św i in. 10
	So Św Brz ^ +	Dbs	Kl Lp Ol	Brz 50, Św 20, So 20, Dbs i in. 10
	Św So *	Brz, Dbs	Kl Lp Ol	So 50 Św 30 Brz i in. 20
BMb	So Brz	Św	Ol	Brz 60, So 30, Św i in. 10
LMśw	So Db +	Bk, Md, Brz, Dg	Kl Gb Lp Jb Gr	Db 50, So 30, Bk i in. 20
	Brz Db ^	So Św Lp	Gb Kl Jw Jb Gr	Db 50, Brz 20, So i in. 30
	Db So *	Bk, Gb Md	Gb Kl Lp Jb Gr	So 60, Db20, Bk i in. 20
	Bk So * 1)	Db, Md, Dg, Jw. Brz	Gb Kl Lp Jb Gr	So 50, Bk 30, Db i inne 20
	So Bk 1)	Db, Md, Brz	Jw., Kl, Gb, Lp, Dg	Bk 60, So 30, Db i inne 10
LMw	So Db	Św, Brz, Klz	Ol Lp Gb	Dbs50, So 30, Św i in. 20
	Ol-Brz-Db ^	Jw., Kl, Oś, Św,	Lp, Wz, Gb	Dbs 40, Brz20, Ol20, Jw i inne 20
L Mb	Ol-Brz	Św, So Wb		Brz 70, Ol i inne 30
Lśw	Db	Lp, Md, Dg,	Kl, Gb, Czr Jb Gr	Db 70, Lp i inne 30
	Bk-Db #	Jw., Lp, Kl	Gb, Brz, Md,	Db 60, Bk 30, Lp i inne 10
	Db Bk 1)	Lp, Jw, Kl,	Gb, Wz, Md, Brz,	Bk 60%, Db 30%, Lp i inne 10%
	Bk 1)	Lp, Gb, Jw., Kl,	Db, Brz, Wz,	Bk 80%, Lp i inne 20%
	Jw-Lp-Db ∞ ^	Dg, Św,	Gb Wz Czr Jb Gr	Dbs50, Lp20, Jw20, Dg i inne 10
Lw	Jw-Db !	Wz, Św, Ol	Lp Kl Czr Gb	Dbs 70, Jw 20, Wz i in. 10
Ol	Ol	Brz Św		Ol 90, Brz i in. 10
OIJ 1-3	Ol ^	Jw Brz		Ol 80, Jw i in. 20
	Jw -Ol ! ^	Wz, Brz, Św, Db		Ol60, Jw20, Wz i inne 20
OLJ 0-1	Db-Ol	Brz		Ol60, Dbs20, Brz i inne 20

* - siedliska słabsze (utwory piaszczyste) i formy zniekształcone

+ - siedliska mocniejsze

^ - wariant wilgotniejszy (2 lub 3)

- grąd subatlantycki i o nieokreślonej przynależności syntaksonomicznej

! – w związku z chorobą Js, zamiennie zastosowano Jw.

∞ - grąd zboczowy

1) – wyłącznie dla drzewostanów z istniejącym już Bk (bez względu na warstwę)

Tabela 2. Typy drzewostanów o kierunku ochronnym:

LP	Siedlisko przyrodnicze	Kod	TSL	TD	Orientacyjny skład gatunkowy	Uwagi
1	<i>Vaccinio uliginosi-Pinetum</i>	91D0	Bb	Brzom-So	So80%, Brzom20%	
2	<i>Vaccinio uliginosi-Betuletum</i> (<i>Betuletum pubescentis</i>)	91D0	BMb	So-Brzom	Brzom70%, So20%, Św i inne 10%	
3	<i>Sphagno squarrosi-Alnetum</i>	91D0	LMb	Brzom-Ol	Olc60%, Brzom30% Św i inne 10%	
4	Grądy Środkowoeuropejski / Subatlantyckie*	9170 / 9160 *	LMśw/	Gb-Lp-Dbs	Dbs50%,Lp20%, Gb20%,Kl,Dbb,Jw, Brz,Oś 10%	
	LMśw *		Gb-Lp- Dbs*	Dbs40%,Lp20%,Gb 20%, Bk10%,Dbb, Kl,Brz,Oś,So10%		
	LMw		Dbs	Dbs60%,Lp,Kl,Gb. Jw40%		
	Lśw/		Gb-Lp-Dbs	Dbs 40%, Lp 20%, Gb 20%, Jw, Bk, Kl i inne 20%		
	Lśw *		Gb-Lp- Dbs *	Dbs40%,Lp20%,Gb 20%,Bk10%,KL,Brz, Oś,Dbb10%		
	<i>Galio-Carpinetum stachyetosum</i>		Lw	Dbs	Dbs 70%, Gb, Lp, Klż, Js,Olc i inne 30%	
5	Śródładowe kwaśne dąbrowy <i>Calamagrostio- Quercetum</i>	9190-2	LMśw BMśw	So-Dbb	Db 50% So 30% Bk, Brz i inne 20%	W wariantcie A nie projektować zabiegów z zakresu użytkowania rębnego.
	Lśw		Db	Db 70%, Bk, Brz, Os i inne 30%		
6	Lęgi olszowo – jesionowe <i>Fraxino-Alnetum</i>	91E0	OIJ	Js-OI	OI 50% Js 30% Wzs, Wzposp, Brzom, Klż, Gb, Lp 30%	

7	Lęgi dębowo – wiązowo – jesionowe <i>Ficario-Ulmetum typicum</i> <i>Ficario-Ulmetum</i> <i>chrysosplenietosum</i>	91F0	Ll Lw	Js-Db-Wz	Wzosp 40% Dbs20% Js 20%, Ol, Gb, Klz, Klp, Lp, Wzs, Tpb, Tpcz 20%	Siedliska priorytetowe – nie projektować żadnych zabiegów.
8	Cieplolubne (światliste) dąbrowy <i>Potentillo albae-Quercetum</i>	91I0-1	LMśw	Db	Dbs40%,Dbb40% Lp, So, Brz, Klz, Oś 20%	Usuwanie z d- stanów domieszek buka i graba. W wariantcie A nie projektować zabiegów z zakresu użytkowania rębego.
9	Uboga buczyna niżowa <i>Luzulo pilosae-Fagetum</i>	91I0-1	LMśw	Bk	Bk70% Św, So, Gb, Dbb, Lp 30%	
10	Żyzna buczyna niżowa <i>Galio odorati-Fagetum</i>	9130	Lśw	Bk	Bk 80% Db i inne 20%	

Dla drzewostanów o kierunku ochronnym możliwa będzie korekta wynikająca z PZO.

Typy drzewostanów o dominującym kierunku gospodarczym, na powierzchni planowanej do odnowienia po klęsce nawałnicy z sierpnia 2017 roku, przyjętą zgodnie z wytycznymi „Zespołu roboczego do opracowania koncepcji odnowienia powierzchni leśnych wylesionych w wyniku nawałnicy z 11 i 12 sierpnia 2017 r.” powołanego Decyzją Nr 111/2017 Dyrektora RDLP w Toruniu z dnia 18.12.2017r. zawartymi w poniższej tabeli nr 3:

Tabela 3. Typy drzewostanów o dominującym kierunku gospodarczym, na powierzchni planowanej do odnowienia po klęsce nawałnicy z sierpnia 2017 roku.

TSL	TD	Uwagi (rodzaj pow. odnawianej)
1	2	3
Bs	So	ZS
Bśw	So	ZS
Bśw	Brz	Biol D
Bśw	-	PD, E
Bb		SN
BMb		SN
BMśw	*So	ZS
	#DbSo	ZS
BMśw	-	PD, E
BMśw	Db	Biol D
BMw	Db So	ZS
BMw	-	E
LMśw	*DbSo	ZS
	#SoDb	ZS
LMśw	-	PD, E

LMśw	Db	Biol D
LMw	OISoDb	ZS
LMw	-	E
Lśw	*Db	ZS
	#JwLpDb	ZS
Lsw	-	PD, E
Ol		SN
OlJ, Lł		SN

* - siedliska słabsze na glebach piaszczystych oraz formy zniekształcone siedlisk,
# - siedliska mocniejsze i warianty wilgotniejsze, ZS – zrąb sanitarny, SN – sukcesja naturalna, Biol D – pas biologiczny (p.poż.) typu „D”, PD – podsadzenie, E - ekoton

B4. Wieki rębności

Zgodnie z zarządzeniem nr 36 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z 19 maja 2004 roku przyjęć następujące wieki rębności:

Tabela 4. Wieki rębności

GATUNEK	WIEK RĘBNOŚCI
Db, Js	140 lat
Bk, Gb, Kl, Jw, Wz	120 lat
So, Md, Dg	110 lat
Św	90 lat
Brz, Ol nas, Lp,	80 lat
Ol odrośl, Ak	60 lat
Os	60 lat
Tp, Olsz, Wb	40 lat

Przeciętne wieki rębności ustalone zostały głównie w celu obliczenia etatów wg dojrzałości i nie muszą być zgodne z wiekiem dojrzałości rębnej ustalaniem indywidualnie dla każdego drzewostanu. Przyjęć następujący sposób ustalania wieków dojrzałości rębnej:

- dla drzewostanów, dla których określa się dwucyfrową jakość hodowlaną wiek dojrzałości rębnej utożsamia się z przeciętnym wiekiem rębności określonym dla gatunku panującego,
- dla drzewostanów starszych lub zakwalifikowanych do przebudowy, dla których określa się jednocyfrową jakość techniczną wiek dojrzałości rębnej określony zostanie indywidualnie dla każdego drzewostanu zgodnie z kryteriami podanymi w § 83 pkt 6 instrukcji urządzania lasu.

B5. Podział na gospodarstwa

Przyjęć następujący podział na gospodarstwa:

- Gospodarstwo specjalne (S);

- Gospodarstwo wielofunkcyjnych lasów ochronnych (O);
- Gospodarstwo wielofunkcyjnych lasów gospodarczych (G).

Na potrzeby obliczenia etatów cząstkowych w gospodarstwie wielofunkcyjnych lasów gospodarczych, wyodrębnić obszary kwalifikujące się do jednego sposobu zagospodarowania:

- zrębowy sposób zagospodarowania (GZ), na siedliskach borów i olsów za wyjątkiem silniejszego wariantu BMśw;
- przerębowo-zrębowy sposób zagospodarowania (GPZ), na siedliskach lasów oraz silniejszego wariantu BMśw.

W skład **gospodarstwa specjalnego** zaliczyć:

- rezerwy przyrody wraz z otulinami;
- lasy glebochronne na stokach o nachyleniu ponad 45° ;
- wszystkie lasy na siedliskach: Bb, BMb, LMb;
- lasy przeznaczone do masowego wypoczynku oraz na terenie ośrodków wypoczynkowych i w ich najbliższym otoczeniu;
- wyłączone d-stany nasienne wraz z otulinami oraz drzewostany zachowawcze;
- lasy w strefach ochrony ścisłej (całorocznej) ostoi zwierząt objętych ochroną gatunkową
- powierzchniowy pomnik przyrody;
- lasy znajdujące się na stałych powierzchniach badawczych (GPW);
- płyty siedlisk z obszarów Natura 2000, które zinwentaryzowano jako przedmioty ochrony dla danego obszaru (siedliska chronione);
- lasy o znaczeniu dla obronności państwa;
- lasy stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody (w tym wpisane do rejestru zabytków);
- lasy na gruntach spornych.

W skład **gospodarstwa wielofunkcyjnych lasów ochronnych** wejdą wszystkie lasy uznane za ochronne wg nowej Decyzji Ministra Środowiska, z wyjątkiem zaliczonych do gospodarstwa specjalnego.

W skład **gospodarstwa wielofunkcyjnych lasów gospodarczych** wejdą wszystkie lasy pozostałe.

B6. Wytyczne w sprawie cięć rębnych

W warunkach Nadleśnictwa Rytel proponuje się przyjąć następujące rodzaje i formy rębni według typów siedliskowych lasu:

Tabela 5. Rodzaje i formy rębni

Typ siedliskowy lasu oraz jego pow.	Rodzaj i forma rębni		Nawrót cięć lub okres odnowienia
	zasadnicza	dopuszczalna	
Bs, Bśw – 5967 ha	I b	Ic, Iib, IVd !	I 4-5 lat
Bb, BMb, LMb , - 66 ha	Nie planuje się użytkowania rębego		
BMśw – 6628 ha	I b ^ IIIa, IIIb *	IIIa IVd !	I b 4-5 lat III a 10-15 lat IIIb 10-20 lat IVd 21-40 lat
BMw - 15 ha	I b	III a, Iib, Iic,Ic	I b, c 4-5 lat III a 10-15 lat II 15-20 lat
LMśw - 2775 ha	III a, III b	II d	III b, Iid 15-20 lat IIIa 10-15 lat
LMw - 54 ha	III a, III b	I c, II b,	III a 10-15 lat IIIb, II 15-20 lat
Lśw - 330 ha	III a, IIIb	II d, Iib	IIIa,b, II 15-20 lat IIIa (d-ny So) 8-10 lat
Lw - 13 ha	III b	IIIa, IIa	IIIa 10-20 lat III b, IIa 15-20 lat
OI - 10 ha	I b		Ib 4-5 lat
OIJ - 50 ha	II b, III a	IIIb	III a 10-15 lat Iib, IIIb 15-20 lat

* - mocniejsze odmiany BMśw (*Quercus robur*-*Pinetum*, *Fago-Quercetum typicum*)

^ - słabsze odmiany

! – na powierzchniach klęskowych z możliwym odnowieniem naturalnym

Podczas prac projektowych przyjąć następujące zasady i uszczegółowienia:

- od ogólnego schematu stosowania powyższych form rębni, w uzgodnieniu z nadleśniczym można odstąpić w następujących przypadkach:

- w pododdziałach do 2 ha;
- w pododdziałach o wydłużonym kształcie (wąskich);
- na negatywach ze względu na stan zdrowotny na siedliskach lasowych dopuścić możliwość stosowania rębni Ib;

- zgodnie z Zasadami Hodowli Lasu rębnia Ib powinna mieć szerokość 31-60 m lub nie może przekraczać powierzchni 4,00 ha;

- użytkowanie rębne w gospodarstwie specjalnym wynikać powinno ze stwierdzonych na gruncie potrzeb hodowlanych i sanitarnych;

- zaprojektować w przypadkach uzasadnionych względami ekonomicznymi i przyrodniczymi, w uzgodnieniu z nadleśnictwem a na powierzchni klęskowej wg opracowania zespołu o

którym mowa w pkt. B4, pasy ochronne (**ekotony**) przy bagnach, użytkach rolnych (granica polno-leśna), jeziorach i rzekach tak, by stanowiły osobne wydzielenia (przy zachowaniu kryteriów powierzchniowych). Ekotony projektować w drzewostanach zdrowych i stabilnych. W przeciwnym razie ekoton może być zakładany od podstaw na etapie uprawy;

- etat użytkowania rębny zaprojektowany zostanie zgodnie z zasadami określonymi w § 87-93 instrukcji urządzania lasu. Wysokość użytkowania rębny wynikać będzie z sumy przyjętych etatów dla poszczególnych gospodarstw.

Gotowy, wcześniej uzgodniony z nadleśnictwem oraz z RDLP, plan cięć użytków rębnych wraz z mapami cięć wykonawca przedłoży na Naradzie Techniczno-Gospodarczej (NTG). Zaakceptowany na NTG etat masowy użytków rębnych stanowić będzie maksymalną, zatwierdzoną Decyzją MŚ wielkością pozyskania w okresie obowiązywania PUL, bez możliwości kompensacji z szacunkowo określonym rozmiarem użytków przedrębnych.

B7. Szczegółowe wytyczne w sprawie sporządzenia „Wykazu drzewostanów kwalifikujących się do przebudowy”

Do pilnej przebudowy pełnej (A) kwalifikować drzewostany :

- w wieku ponad 20 lat;
- o składzie gatunkowym niezgodnym z TD (siedliskiem) lub o składzie gatunkowym częściowo zgodnym z TD (siedliskiem) ale niskiej jakości hodowlanej (44, 43, 34) lub technicznej (4) oraz niskim zadrzewieniu (0,5 i niżej);
- w których przebudowę planuje się z zastosowaniem odpowiedniej rębni rozpoczętej w I dziesięcioleciu oraz z krótkim lub średnim okresem przebudowy;
- trwale uszkodzone (ponad 50%) za wyjątkiem stanowiących zbiorowiska zastępcze.

Do stopniowej przebudowy pełnej (B) kwalifikować drzewostany :

- w wieku ponad 20 lat;
- o składzie gatunkowym niezgodnym z TD (siedliskiem) lub o składzie gatunkowym częściowo zgodnym z TD (siedliskiem) ale niskiej jakości hodowlanej (44, 43, 34) lub technicznej (4);
- uszkodzone (20-50%) za wyjątkiem stanowiących zbiorowiska zastępcze;
- w których przebudowę planuje się z zastosowaniem trzebieży przekształceniowych z wykorzystaniem odnowień (podsadzeń) wyprzedzających rębnię przewidzianą w następnych dziesięcioleciach oraz z długim okresem przebudowy.

Proponowany wykaz drzewostanów do przebudowy wykonawca prac urzędniowych przedstawi podczas odbioru prac terenowych.

B8. Wytyczne w sprawie pielęgnowania lasu, w tym cięć pielęgnacyjnych

W trakcie prac terenowych w drzewostanach nie objętych użytkowaniem rębnym w zależności od stadium rozwojowego, wieku i jakości określony zostanie jeden z rodzajów zabiegu: CP, CP-P, CP/TW, TW, TP w jednym nawrocie. Dwa nawroty cięć pielęgnacyjnych – CP/TW projektować w drzewostanach Ol, Brz i Md na przełomie I i II klasy wieku, oraz w dynamicznie przyrastających drzewostanach sosnowych (Ia-I bonitacji) zwłaszcza na gruntach porolnych.

Od zaprojektowania użytkowania przedrębego odstąpić można jedynie w zdrowych drzewostanach o zadrzewieniu 0,6-0,7 i równomiernym zagęszczeniu. Wykaz takich drzewostanów, uzgodnionych wcześniej z nadleśnictwem, przedstawiony zostanie w trakcie odbioru prac terenowych i ostatecznie zatwierdzony na NTG.

Etat cięć użytkowania przedrębego w wymiarze powierzchniowym, będący sumą powierzchni drzewostanów zaprojektowanych do użytkowania przedrębego we wskazaniach gospodarczych opisu taksacyjnego: CP-P, TW i TP (**tylko jeden nawrót**) jest wielkością obligatoryjną, która przyjęta zostanie na posiedzeniu NTG.

Zszacunkowy etat cięć użytkowania przedrębego w wymiarze masowym określony na posiedzeniu NTG, zawierać się powinien w przedziale 50-75% spodziewanego przyrostu bieżącego w okresie obowiązywania planu urządzenia lasu z wszystkich drzewostanów, w których nie planuje się użytkowania rębego oraz nie może być kompensowany z obligatoryjnym etatem masowym użytków rębnych.

B9. Wytyczne w sprawie hodowli lasu

Typy drzewostanów oraz orientacyjne składy odnowień zgodnie z pkt. B3 protokołu.

Przy wykonywaniu prac hodowlanych na terenie „klęskowym” należy stosować „Ramowe kierunki działań hodowlanych przy odnawianiu powierzchni pohuraganowych”, opracowane przez Zespół konsultacyjny pod kierunkiem Pana Waldemara Wencla – pełnomocnika dyrektora ds. zagospodarowania powierzchni pohuraganowych.

W związku z uszkodzeniem przez nawałnicę z 2017 roku drzewostanów nasiennych, weryfikacja danych dotyczących nasiennictwa i selekcji w tworzonym planie urządzenia lasu wykonana zostanie w uzgodnieniu z nadleśnictwem po jej akceptacji przez BNL. Weryfikacja GDN w nadleśnictwie nastąpi poprzez wspólne uzgodnienia: Wydziału Gospodarki Leśnej RDLP, Nadleśnictwa Rytel oraz wykonawcy planu, po objeździe terenowym obiektów.

Powierzchnię projektowanych odnowień przyjąć w wysokości 85% planowanych na 10-letnie zrębów (zręby wykonane w pierwszych ośmiu i pół latach planu). Pielęgnację upraw projektowanych (CW) zaprojektować wyłącznie w uprawach przewidzianych do założenia w

pierwszych 5-ciu latach PUL (50% planowanych na 10-lecie zrębów), w jednym nawrocie (bez powtórzeń), bez jej zapisu w opisach taksacyjnych.

Dla istniejących na dzień 01.01.2020r upraw (w tym upraw po rębni złożonej), zabiegi pielęgnowania upraw (tylko pielęgnowania gleby, pielęgnowania gleby i CW łącznie, lub tylko CW) planować bez powtórzeń (nawrotów), wyłącznie wg aktualnych potrzeb hodowlanych zwłaszcza tam, gdzie zabieg nie był wykonany i zamieszczać w opisach taksacyjnych.

Dla istniejących na dzień 01.01.2020r zrębów, halizn, płazowin i młodników po rębni złożonej, zabiegi pielęgnowania gleby planować bez powtórzeń (nawrotów) i zamieszczać w opisach taksacyjnych.

Pielęgnację upraw projektować w jednym nawrocie. O potrzebie stosowania wielokrotnych nawrotów w pielęgnacji upraw wykonawca PUL zamieści stosowną adnotację wraz z uzasadnieniem w części opisowej elaboratu.

Na obligatoryjną powierzchnię pielęgnowania lasu składać się będą **jednokrotne zabiegi** (bez nawrotów) pielęgnowania zainwentaryzowanych upraw (w tym upraw po rębni złożonej) i pielęgnowania gleby w istniejących zrębach (piel.gleby), pielęgnowania zainwentaryzowanych młodników (CP i CP-P) oraz trzebieże (TW i TP). Powierzchnia ta, podlegająca zatwierdzeniu wynikać będzie z tabeli XVII i XVIII oraz równa będzie powierzchni wynikającej z podsumowania odpowiednich zadań pielęgnacyjnych opisów taksacyjnych.

Wskaźnik poprawek w nowozakładanych odnowieniach i zalesieniach przyjąć w wysokości 15%.

Podsadzenia produkcyjne w uzgodnieniu z nadleśnictwem projektować w drzewostanach sosnowych, modrzewiowych i brzozowych od II do IIIa (włącznie) podklasy wieku, o zadrzewieniu niższym od 0,8, na żyznych (zwłaszcza porolnych) siedliskach od BMśw (wariant mocniejszy) w zwyż z istniejącym podszytem do 30% .

Nie projektować wprowadzania podszytów za wyjątkiem stref ekotonowych. Grunty do zalesienia należy uzgodnić z nadleśnictwem po zakończeniu prac taksacyjnych.

B10. Wytyczne w sprawie ogólnej ochrony lasu oraz ochrony przeciwpożarowej

Zagadnienia dotyczące ochrony lasu, w tym dotyczące konieczności stosowania odpowiednich zabiegów niezbędnych w warunkach Nadleśnictwa Rytel jak np. grodzenie, smarowanie repelentami, rysakowanie, wywieszanie pułapek feromonowych, smarowanie pniaków przed grzybami itp. zostaną omówione w opisie ogólnym planu urządzenia lasu na podstawie danych dostarczonych przez nadleśnictwo, ZOL oraz zebranych podczas taksacji

leśnej (uszkodzenia drzewostanów). Zagadnienia te przedstawione zostaną na mapie ochrony lasu.

Na mapie ochrony lasu w uzgodnieniu z nadleśnictwem oprócz elementów obligatoryjnych przewidzianych IUL tom III, nanieść stałe miejsca corocznego wywieszania pułapek feromonowych do odłowu samców brudnicy mniszki w ilości ustalonej przez nadleśniczego, stałe miejsca partii kontrolnych jesiennych poszukiwań szkodników pierwotnych sosny i powierzchni monitoringu SPO.

Na podstawie analizy stanu zagrożenia pożarowego w ubiegłym okresie gospodarczym zostanie określona kategoria zagrożenia pożarowego nadleśnictwa. Wykonawca p.u.l. wykona weryfikacji pasów przeciwpożarowych przy drogach publicznych, torach kolejowych, parkingach i zakładach przemysłowych.

Na wykonawcy planu będzie spoczywał obowiązek uzgodnienia zagadnień dotyczących ochrony przeciwpożarowej z komendami miejskimi, powiatowymi i Komendantem Wojewódzkim PSP.

Na mapie przeglądowej ochrony przeciwpożarowej muszą się znaleźć następujące elementy (istniejące i projektowane): kategoria zagrożenia pożarowego, pasy ppoż., bazy sprzętu pożarowego, drzewostany potencjalnie narażonych na pożary, siedziby straży pożarnych: PSP i OSP, wieże ppoż., punkty alarmowo-dyspozycyjne, punkty telefoniczne, lokalizacja radiostacji, przejazdy przez tory kolejowe, punkty czerpania wody, hydranty, miejsca postoju pojazdów, parkingi, dojazdy pożarowe wraz z ich oznakowaniem.

B11. Wytyczne w sprawie zagospodarowania rekreacyjnego

W ramach sporządzanego planu urządzenia lasu nadleśnictwo opracuje i uzgodni z wykonawcą docelowy plan zagospodarowania turystyczno-rekreacyjnego na 10 lat. Plan ten będzie elementem elaboratu. Na mapę przeglądową zagospodarowania rekreacyjnego nadleśnictwa zostaną wniesione wszystkie projektowane oraz zinwentaryzowane w trakcie prac terenowych i zweryfikowane przez nadleśnictwo elementy zagospodarowania rekreacyjnego oraz związane z infrastrukturą edukacji ekologicznej takie jak: obiekty turystyczne, miejsca postoju (MP), szlaki turystyczne (w tym piesze „nordic walking”), ścieżki rowerowe i edukacyjne, szlaki do jazdy konnej, osobliwości przyrodnicze i historyczne, wiaty oraz obiekty infrastruktury edukacji ekologicznej. Elementy istniejące i projektowane dotyczące zagospodarowania turystycznego oraz związane z infrastrukturą edukacji ekologicznej, opisane zostaną w elaboracie planu urządzenia lasu.

Istniejące MP:

1. Leśnictwo Jeziorko - oddział 139 c przy drodze krajowej nr 22,

2. Leśnictwo Młynki - oddział 98 a przy drodze krajowej nr 22,
3. Leśnictwo Krojanty - oddział 144 b przy drodze wojewódzkiej Chojnice - Kościerzyna,
4. Leśnictwo Krojanty – oddział 195 i przy drodze krajowej nr 22,
5. Leśnictwo Powałki – oddział 110 przy pomniku św. Huberta,
6. Leśnictwo Turowiec - oddział 58 a przy drodze wojewódzkiej Chojnice - Kościerzyna,
7. Leśnictwo Lutom - oddział 296 a przy moście na Wielkim Kanale Brdy,
8. Leśnictwo Wolność - oddział 259 a przy drodze wojewódzkiej Chojnice - Bytów,
9. Leśnictwo Myłof - oddział 36 a,
10. Leśnictwo Myłof - przy leśniczówce (oddział 32 j),
11. Leśnictwo Funka - oddział 69 f w miejscowości Funka,
12. Leśnictwo Jakubowo - oddział 160 d,
13. Leśnictwo Funka - oddział 285 a przy drodze wojewódzkiej Chojnice - Bytów (początek ścieżki przyrodniczej "Las Wolność"),
14. Leśnictwo Funka- oddział 140 g, przy drodze Chojnice – Małe Swornegacie,
15. Leśnictwo Jeziorko- oddział 203 j, miejsce turystyczne,
16. Leśnictwo Żukowo- oddział 251 z,

Planowane MP:

1. Leśnictwo Młynki- oddz. 88 g. miejsce postoju wraz z wieżą widokową.

Istniejące obiekty edukacyjne:

1. Izba edukacyjna Klosnowo,
2. Ścieżka edukacyjna Klosnowo,
3. Ścieżka edukacyjna i kolekcja drzew, Leśnictwo Młynki, oddział leśny 70 a,

W trakcie obrad NTG nadleśniczy przedstawi do akceptacji program edukacji ekologicznej w nadleśnictwie na najbliższe 10-lecie.

B12. Wytyczne w sprawie użytkowania ubocznego oraz zagospodarowania łowieckiego

Projektowanie działań w zakresie użytkowania ubocznego oraz zagospodarowania łowieckiego, odbędzie się przy współpracy z nadleśnictwem. Elementy zagospodarowania łowieckiego wraz z obszarem obwodów łowieckich, kół, uwzględnić na mapie gospodarki łowieckiej oraz wprowadzić do odpowiednich warstw leśnej mapy numerycznej zgodnie ze standardem w oparciu o przekazane przez nadleśnictwo dane. W maksymalnym możliwym stopniu, należy zaprojektować w strefie wokół sanitarnych zrębów pokłeskowych poletka łowieckie, wykorzystując do tego fragmenty zrębów.

W trakcie prac terenowych, należy w uzgodnieniu z nadleśnictwem przewidzieć miejsca nadające się do lokalizacji (np. na nie użytkowanych liniach oddziałowych, w pasie linii energetycznych lub fragmentach zrębów) miejsc stałego dokarmiania zwierzyny – pasów zaporowych oraz poletek łowieckich.

W PUL w zakresie użytkowania ubocznego uwzględnić informacje dotyczące produkcji choinek oraz o możliwości wykorzystania kwater na szkółce pod plantacje choinkowe.

B13. Wytyczne dotyczące infrastruktury nadleśnictwa

W planie urządzenia lasu w rozdziale „Określenie potrzeb w zakresie infrastruktury technicznej, w tym turystyki i rekreacji” opisane zostaną kierunkowo potrzeby w zakresie: budowy i remontów dróg, budynków, mostów, przepustów i urządzeń melioracyjnych, budowy i konserwacji zbiorników małej retencji oraz urządzeń na potrzeby turystyki i rekreacji. Uwzględnione zostaną również inwestycje i zadania realizowane oraz planowane w zakresie infrastruktury. Zagadnienia te opracowane zostaną na podstawie zleconej przez nadleśnictwo ekspertyzie w sprawie docelowej sieci dróg leśnych.

B14. Wytyczne dotyczące charakterystyki ekonomicznej

Charakterystykę warunków ekonomicznych gospodarki leśnej oraz prognozę spodziewanego wyniku ekonomicznego wykonać zgodnie z § 118 IUL.

Ekspertyzy ekonomicznej nie sporządzać.

B15. Szczegółowa prognoza stanu zasobów drzewnych na koniec przyszłego okresu gospodarczego

Wykonawca prac urządzeniowych określi i opíše stan zasobów drzewnych na koniec okresu gospodarczego zgodnie z § 123 IUL, bez stosowania programów symulujących szczegółowo rozwój zasobów drzewnych.

B16. Weryfikacja i aktualizacja programu ochrony przyrody

Aktualizacja i weryfikacja programu ochrony przyrody wykonana będzie zgodnie z § 110, 111 i 112 instrukcji zarządzania lasu i umieszczona zostanie jako osobny tom planu urządzenia lasu. Aktualizacji wymagają przede wszystkim wszystkie formy ochrony przyrody oraz wykazy obiektów podlegających ochronie. Lasy grupy HCVF (strefy i powierzchnie ochronne, ekosystemy referencyjne) należy opisać i zestawić w tabeli a ich aktualizacja odbędzie się przy następnej rewizji PUL. Wykonawca w czasie prac taksacyjnych dokona aktualizacji danych dotyczących lokalizacji (z dokładnością do wydzielenia) chronionych i rzadkich gatunków w oparciu o wpisy aktualizujące pracowników nadleśnictwa a także wprowadzi nowe lokalizacje odkryte w czasie taksacji. Dane te zgodnie z pkt. A16 protokołu sporządzone będą w odrębnym opracowaniu, jako: „załącznik do planu urządzenia lasu – POP”, w 3-ch egzemplarzach (Nadleśnictwo, RDLP w Toruniu, RDOŚ).

W programie ochrony przyrody opisać zasady prowadzenia gospodarki na użytkach rolnych położonych w obszarach Natura 2000.

Zgodnie z aktualną instrukcją zarządzania lasu do programu ochrony przyrody sporządzona zostanie mapa „Mapa przeglądowa walorów przyrodniczo – kulturowych”.

B17. Wydruk map tematycznych

Wykonawca prac urzędniowych wykona poszczególne mapy tematyczne zgodnie z IUL tom III oraz w ilości i formacie określonym w pkt. A12 protokołu. Wszelkie mapy nie przewidziane IUL nadleśnictwo sporządzi na swój koszt odrębnym zleceniem.

B18. Projekt wystąpienia do regionalnego dyrektora ochrony środowiska w sprawie zakresu oraz szczegółowości prognozy oddziaływania planu urządzenia lasu na środowisko i obszary Natura 2000

Dyrektor RDLP jako sporządzający projekt planu urządzenia lasu, wystąpi z wnioskiem do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska oraz Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego o uzgodnienie zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania planu urządzenia lasu na środowisko i na obszary Natura 2000.

B19. Inne zagadnienia projektowe, specyficzne dla nadleśnictwa

Innych, specyficznych dla nadleśnictwa zagadnień projektowych nie stwierdza się.

W celu sprawnego przebiegu prac urzędniowych wskazane są częste kontakty personelu urzędniowego z pracownikami nadleśnictwa. Chodzi tu szczególnie o systematyczne uzgadnianie (omawianie) prac zamykanych na poszczególnych etapach. Ścisła współpraca wpłynie na wyższą jakość sporządzanego planu i pozwoli uwzględnić w nim specyfikę urządzanego obiektu. Nadleśnictwo udostępni wykonawcom planu u.l. wszystkie niezbędne dane, zaś wykonawcy zebrane dane inwentaryzacyjne oraz projektowane czynności gospodarcze w zakresie planowania hodowlanego będą konsultować z nadleśnictwem.

Przewodniczący Komisji

Z-ca DYREKTORA
ds. Gospodarki Leśnej
Ireneusz Norbert Jaloza

Protokolował:

Starszy Specjalista Służby Leśnej
ds. zarządzania lasu
Janusz Nosowicz
mgr inż. Janusz Nosowicz